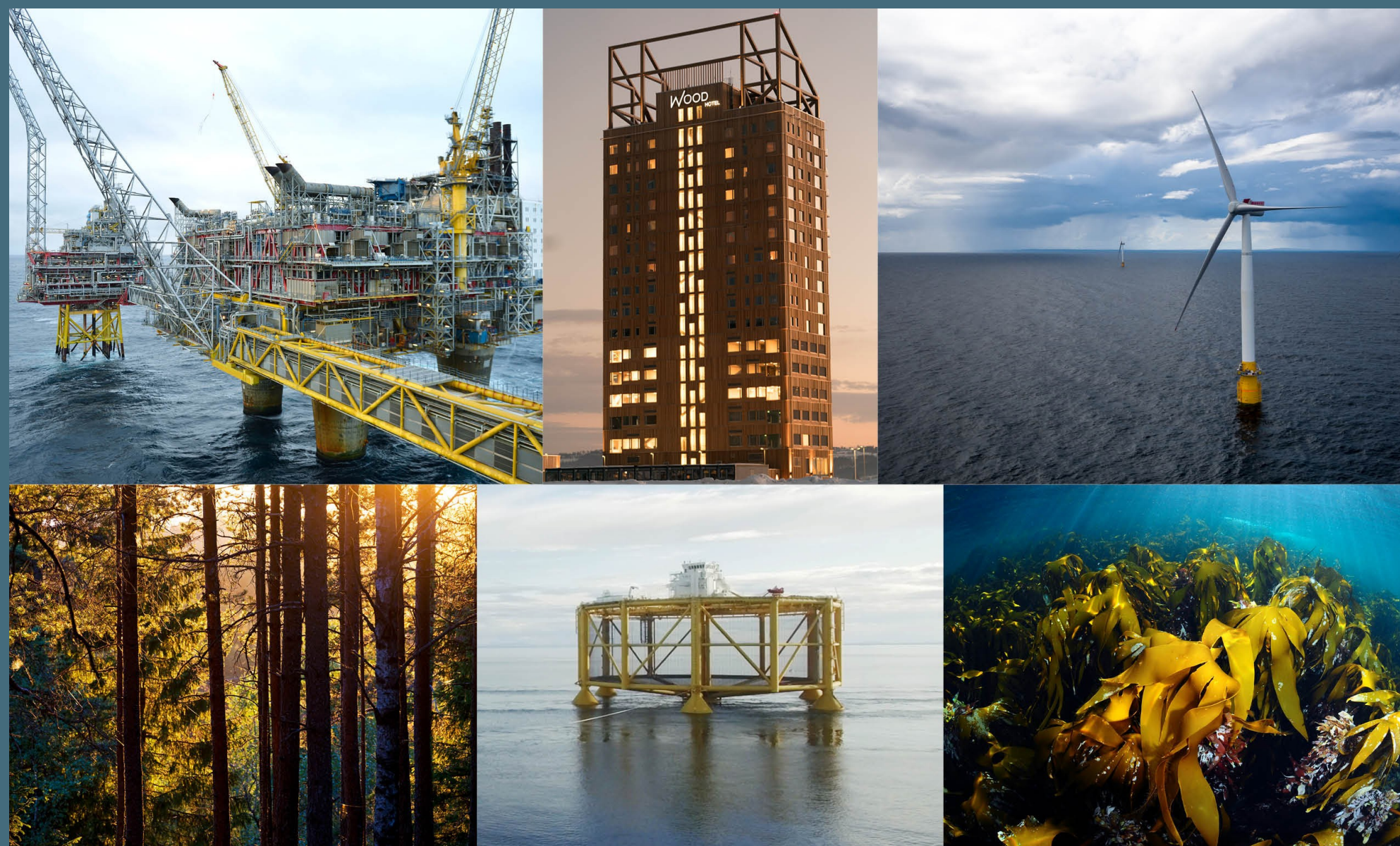

Raskere klimaomstilling

Redusert risiko

Ny politikk for Norge i en verden
som når Parismålene

RAPPORT FRA KLIMAOMSTILLINGSUTVALGET
SEPTEMBER 2020

Klimaomstillingsutvalget

I mandatet er utvalgets oppdrag beskrevet slik:

Utvalget skal ta utgangspunkt i hvordan en rask, global energiomstilling i tråd med Parisavtalens mål, vil påvirke norsk økonomi.

Kjerneoppgaven til utvalget er å beskrive en politikk som skal forberede, gjennomføre og håndtere konsekvensene av en slik omstilling.

Utvalget skal blant annet foreslå en innretning av petroleumpolitikken som er forenlig med at klimamålene nås.

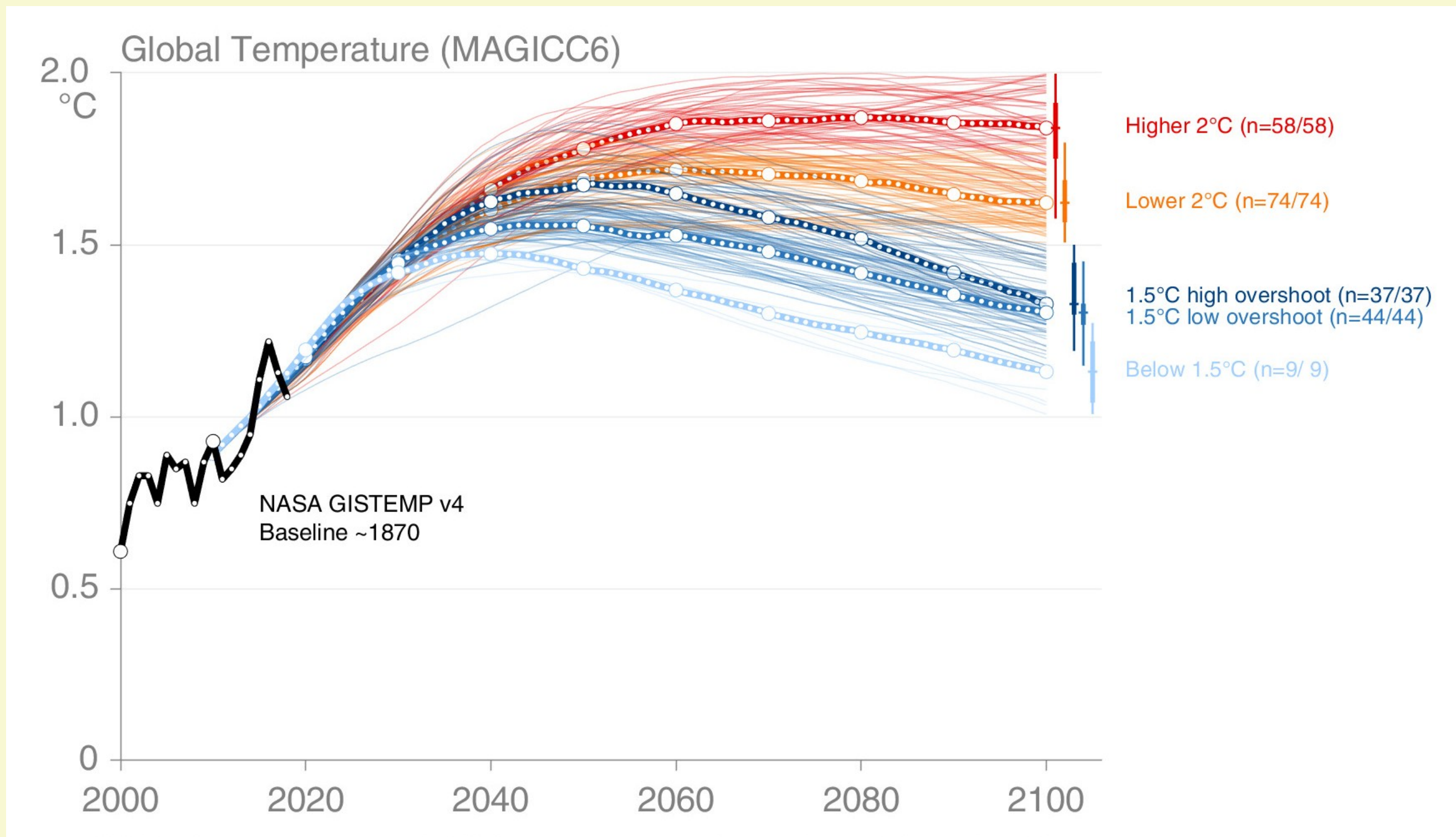
Fra mandatet:

«Den globale oppvarmingen har allerede passert én grad på globalt nivå, mer i Norge og aller mest i våre arktiske strøk. Budskapet fra FNs klimapanel er at konsekvensene av en oppvarming opp mot to grader blir sterkere og mer uforutsigbare enn man tidligere har trodd.

Det viktigste klimatiltaket er å redusere CO₂-utslipp ved å erstatte fossile brensler med utslippsfri energi. Lykkes man med denne energiomstillingen, vil etterspørselen etter olje og gass reduseres sterkt og verdien av gjenværende olje- og gassressurser kan falle, slik Klimarisiko-utvalget har understreket i sin rapport. Dette betyr inntektstap for land som eksporterer fossile brensler.»

Temperatur per år i forskjellige scenarier

Kilde: Glen Peters

Forklaring:

På eller nær to grader
(markert i rødt og Higher 2 °C)

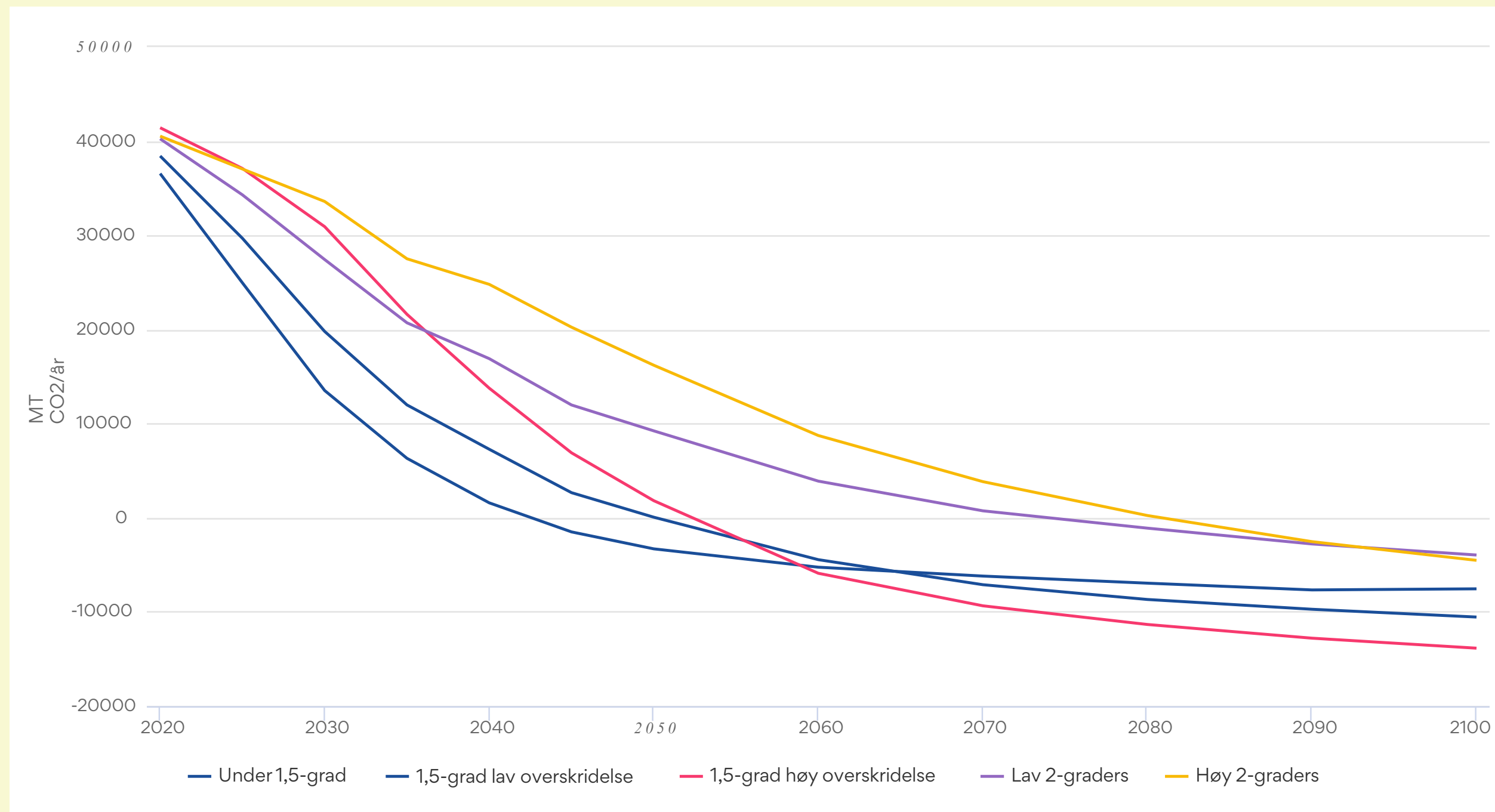
under to grader
(oransje, og Lower 2 °C)

1,5 grad med stor
temperaturoverskridelse
(mørkeblå, 1,5 °C)

Parisavtalen – krever raske, store utslippskutt

Utslipp i snitt av scenarier fra databasen IAMC, sortert etter klimamål og grad av overskridelse av temperatur

Kilde: IAMC

Historikk: Klok forvaltning av petroleumsressursene

- Inntektene fra oljen forvaltet til fellesskapets beste.
- Imponerende i internasjonal sammenheng!
- Bygd mye kompetanse knyttet til olje- og gass og leverandørindustrien.
- Verdiene fra Oljefondet kan vare i mange generasjoner.

Men nå møter vi en ny klimarisikovirkelighet

- Politikken skjerpes hos Norges største kunde
- Politikken skjerpes hos verdens største kunde
- Fornybarrevolusjonen tiltar

The screenshot shows the EURACTIV website with a yellow header. The main article headline is "'We can do it!': EU chief announces 55% emissions reduction target for 2030" by Frédéric Simon, dated 16. sep. 2020 (updated 23. sep. 2020). The article features a photograph of Ursula von der Leyen speaking at a podium. To the right of the article is an advertisement for the European Sunlight Association (ESA), with the text "Advertisement" above it. Below the advertisement, it lists "EURACTIV Members" including "ART Fuels Forum" and "EIT Climate KIC".

The screenshot shows the CNN website with a black header. The main article headline is "China will become carbon neutral by 2060 says" by Helen Regan, dated September 23, 2020 (updated 0538 GMT (1338 HKT)). The article features a video player showing Xi Jinping speaking at a podium with the Chinese flag and the United Nations logo in the background.

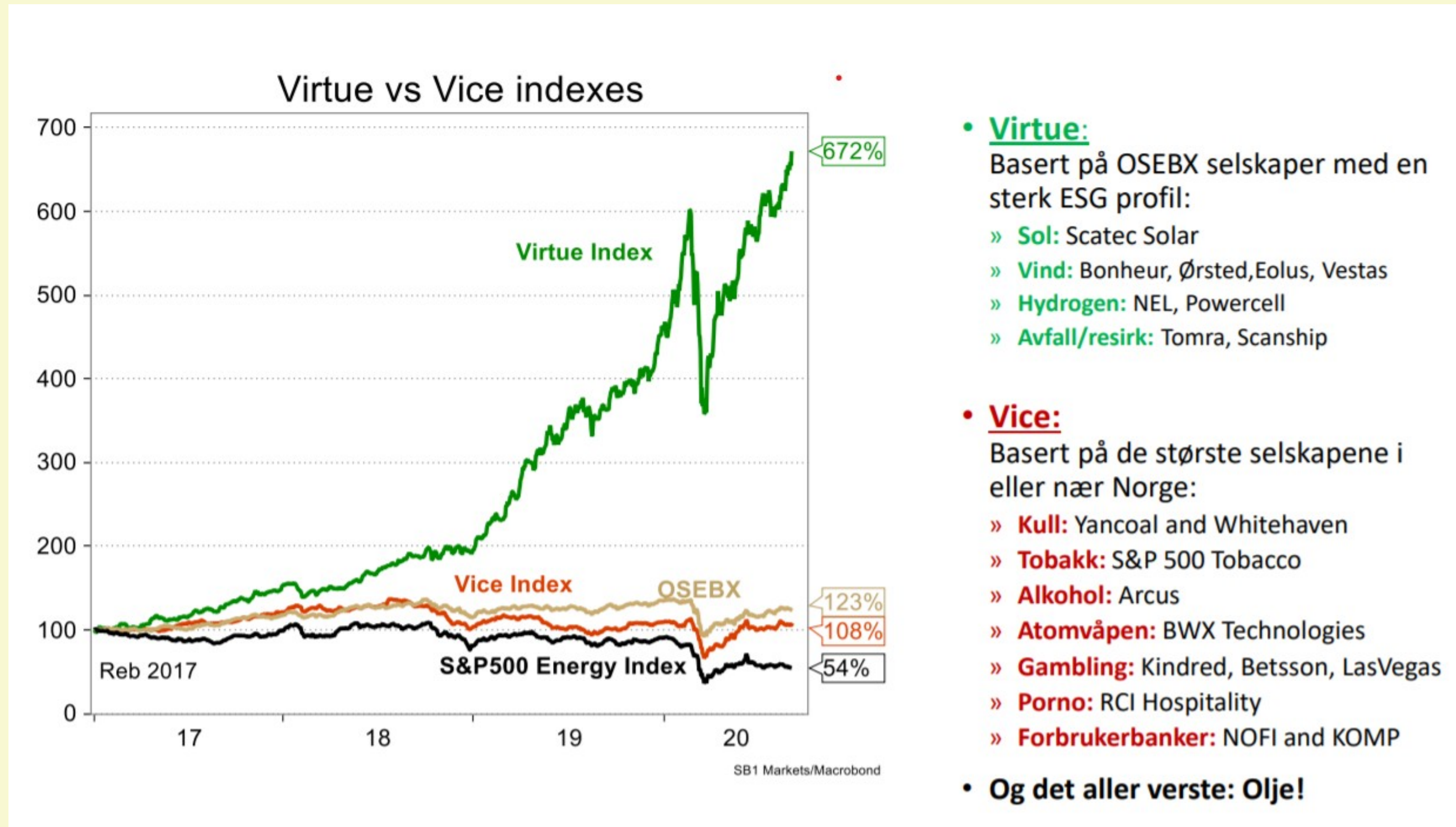
EU mobiliserer på mange plan

Målet med European Green Deal (EGD) er å omforme EU til en moderne, ressurseffektiv og konkurransedyktig økonomi uten netto utslipp i 2050, og der den økonomiske veksten er frakoblet ressursbruk. EGD er en svært ambisiøs og sektorovergripende plan. Utviklingen i EU vil påvirke Norge.

Investorer vil ha det grønt

Kilde: Harald Magnus Andreassen, Sparebank1 Markets

Markedet for petroleumssektoren endrer seg

- Ny virkelighet for oljeselskapene
- Vurdering av lønnsomhet i oljevirksomhet i Arktis
- Markedet priser økte reserver negativt

«While reserves are an important component of oil firm value, the growth of these reserves has a negative effect on firm value. (...) Our evidence is consistent with markets penalizing future investment in undeveloped reserves growth due to climate policy risk.»

Analyse av 679 amerikanske oljeselskaper av Christina Atanasova og Eduardo S. Schwartz, *Working Paper 26497*, National Bureau of Economic Research.

Status for norsk sokkel

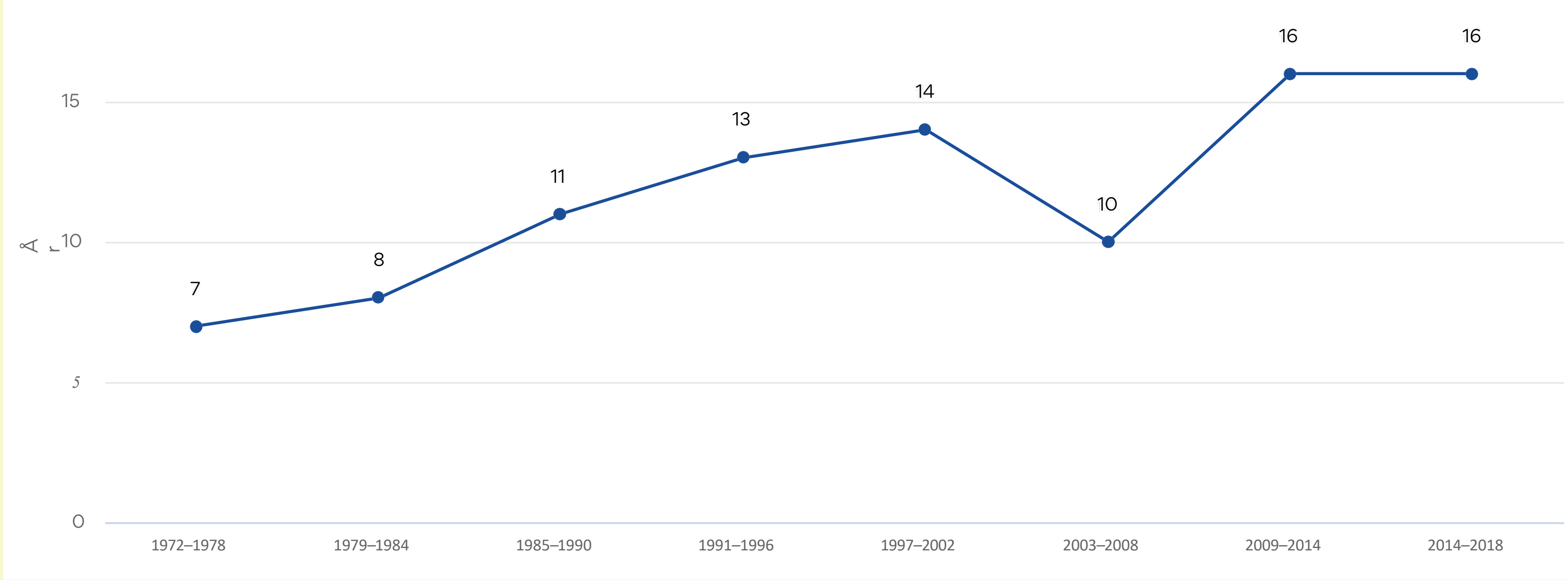
- 87 aktive felt
- 95 funn i allerede tildelte lisenser
- I snitt rundt 16 år fra leting og funn til produksjonsstart
- Nye investeringer med typisk 30-årig horisont utgjør en voksende risiko

«Av det som gjenstår, er fortsatt halvparten uoppdaget. De siste årene har tilveksten av kjente ressurser vært liten. Det er også et spørsmål om hvor mye av gjenværende ressurser som vil være lønnsomme å utvinne.»

Sentralbanksjef Øystein Olsens årstale, 13. februar 2020.

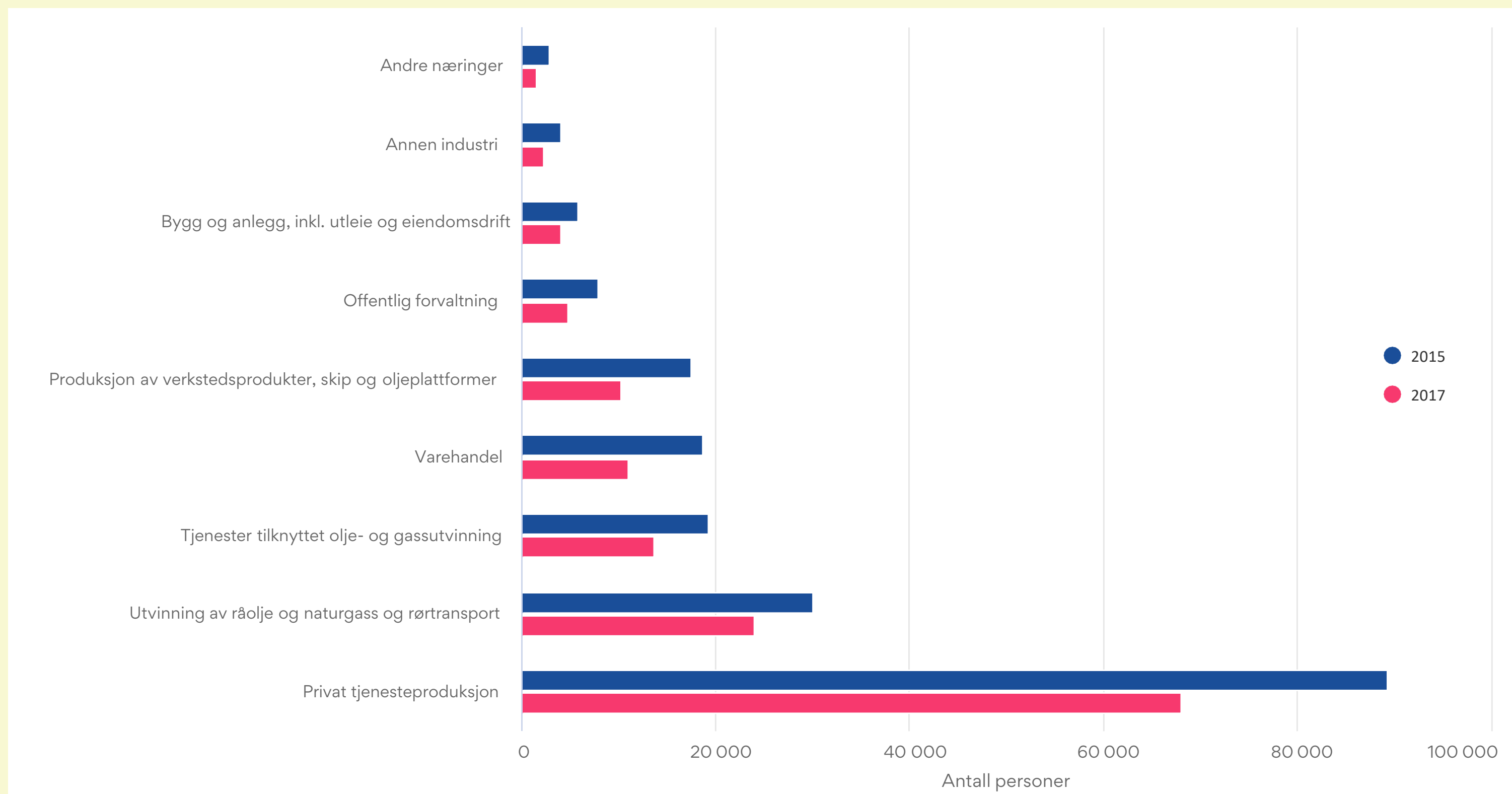
Gjennomsnittlig ledetid på norsk sokkel

Kilde: Oljedirektoratets ressursrapport 2018

140 000 sysselsatte i og i tilknytning til petroleumsnæringen

Kilde: SSB

Stor gjennomstrømming og fleksibilitet i arbeidsmarkedet

- Norge hadde i perioden fra 1. juli 2018 til 1. juli 2019 en netto økning i antall arbeidsplasser på 58 000, ifølge Arbeidskraftsundersøkelsen til SSB.
- Undersøkelsen viser at vi i Norge de siste årene ikke bare har hatt god tilvekst av nye arbeidsplasser, men også en betydelig gjennomstrømming i arbeidsmarkedet.
- 251 000 jobber ble borte i Norge mellom juli 2018 og juli 2019, men i samme tidsrom ble det etablert 309 000 nye jobber.
- De høye tallene for jobbtap og jobbskaping vitner om fleksibilitet og betydelig mobilitet i arbeidsmarkedet. I et slikt lys fremstår ikke 140 000 arbeidsplasser tilknyttet petroleumsnæringen som et høyt tall.

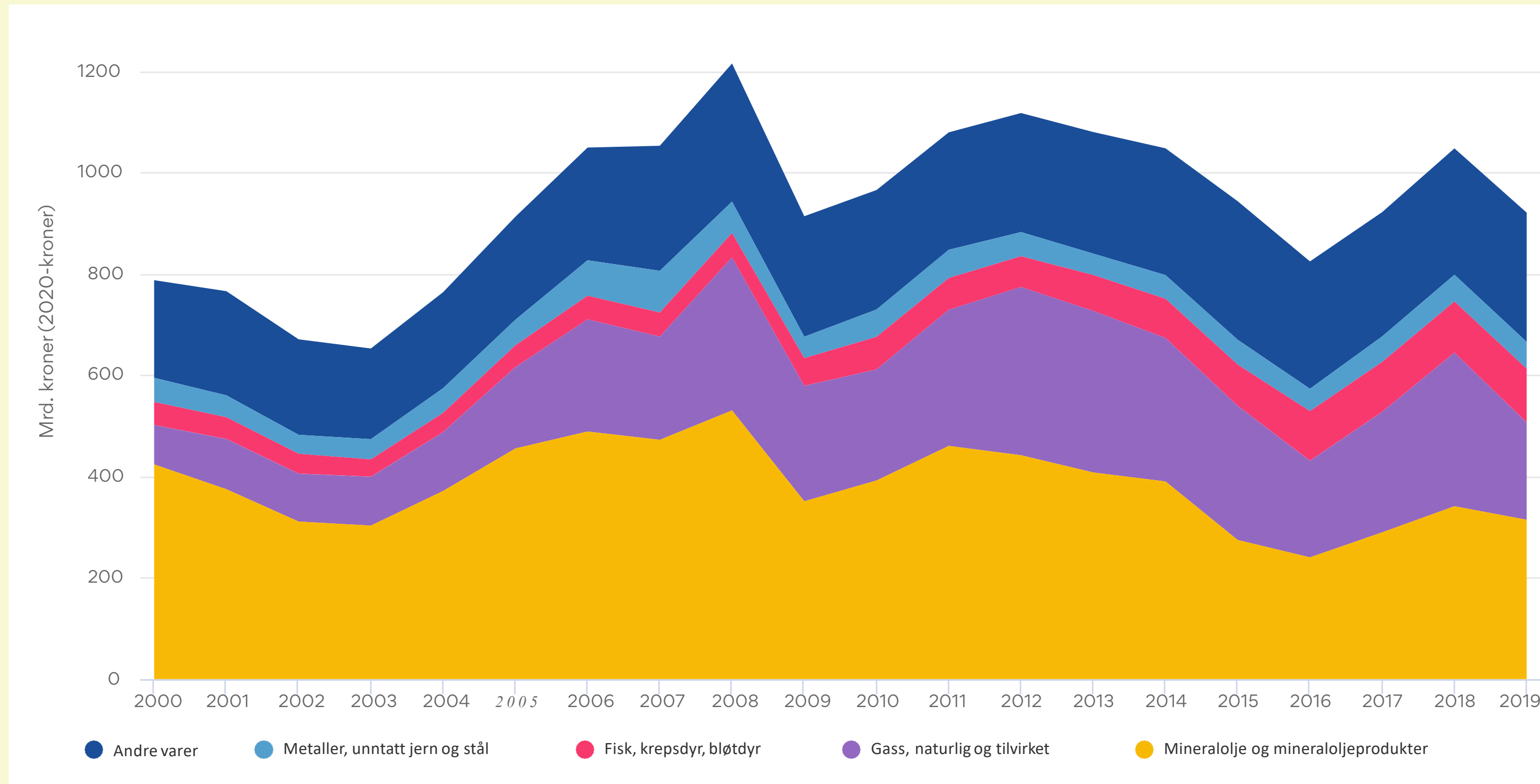
Utfordringer når det blir færre årsverk i petroleumsnæringen

- Vi må forvente en lavere verdiskaping av jobbskapingen enn den som har vært tilknyttet petroleumsnæringen. Det betyr lavere lønn, og skatteinntekter til staten.
- Den jobbskapingen som trengs etter et fall i oljerelatert sysselsetting vil trolig kreve at arbeidstakere omstiller seg til nye næringer, dette kan slå skjevt ut mellom regioner.
- Jobbskapingen bør i stor grad skje i konkurranseutsatt virksomhet, for å erstatte den nedgangen som vil skje der.

Norsk vareeksport 2000–2019

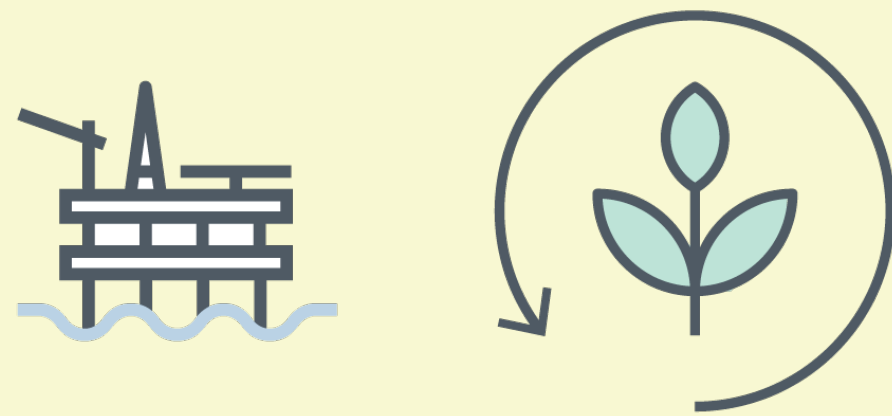
Utvikling av verdien av vareeksporten fra 2000 til 2019

Kilde: SSB

Utgangspunkt for utvalgets anbefalinger

- Redusert klimarisiko og mindre oljeavhengighet – behov for taktskifte.
- Omstillingen vil være mer vellykket og mindre smertefull jo tidligere vi kommer i gang.
- Utfordringene må forstås «ovenfra» og løses «nedenfra».
- Tiltak innen nøkterne økonomiske rammer, det er mange oppgaver å løse.

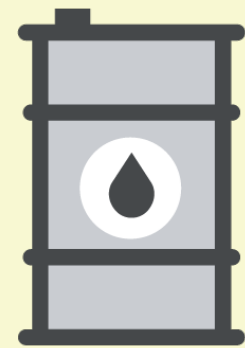
Klimaomstilling krever

- Omstillingslederskap – tydelig, omforent mål om å nå netto-null utslipp i 2050.
- Strategier i alle samfunnssektorer for å nå målet.
- Forpliktende nasjonale omstillingsstrategier.
- Offentlig eierskap.
- Offentlige innkjøp.
- Aksept og forankring i befolkningen, fordelingsvirkninger befolkning og distrikt.

Oljen vil være viktig lenge

- Oljen vil være viktig for Norge i lang tid fremover
- Men fremover øker klimarisikoen
- I nedgangsfasen blir det økende risiko for lav lønnsomhet

Men statens og selskapenes interesser vil ikke sammenfalle på samme måte som før

- Selskapene tar hensyn til egen risiko, staten må ta hensyn til risikoen for hele økonomien.
- Selskapene får best avkastning for sin kunnskap, teknologi og realkapital i petroleumsvirksomhet, staten har interesse av høyest mulig verdiskaping for samlet realkapital og kompetanse.
- Med nåværende rammebetingelser vil virksomheten trolig fortsette lenger enn det som er samfunnsøkonomisk lønnsomt.
- Norges klart største næring treffes særlig sterkt av global klimapolitikk.

Rammebetingelser for en ny risikovirkelighet

- Redusere risikoen for at vi gjør samfunnsøkonomisk ulønnsomme investeringer.
- Redusere sårbarheten for en brå nedgang i petroleumsvirksomheten.

Klimarisiko – hva risikerer Norge?

- Økonomiske tap i enkeltprosjekter.
- For sent i gang med å få fart på omstillingen av norsk økonomi.
- At leverandørindustrien kommer for sent i gang med å øke andelen «grønnere» oppdrag.

Ny oljepolitikk – tre politikkendringer

① Utvalget anbefaler å begrense utdeling av nye lisenser

Å begrense tildelingen av nye lisenser er en kostnadseffektiv måte å redusere den overgangsrisikoen som følger av transformasjonen fra en fossil økonomi til en fornybarøkonomi.

Fremtidige lisenstildelinger må begrenses til utvidelser eller forlengelse knyttet til allerede eksisterende produksjon i modne områder – de såkalte «forhåndsdefinerte områdene» ihht OEDs definisjon – hvor det allerede finnes eksisterende infrastruktur og hvor klimarisikoen følgelig vil være lavest.

Et slikt tiltak kan være et moratorium: Dersom det i fremtiden kan utvikles lønnsomme prosjekter for utslippsfri produksjon, og anvendelse av norsk olje og gass, er ressursene fremdeles der, og beslutningen kan omgjøres uten klimaskadelige konsekvenser.

② Utvalget anbefaler stresstesting av klimarisiko for plan for utbygging og drift (PUD)

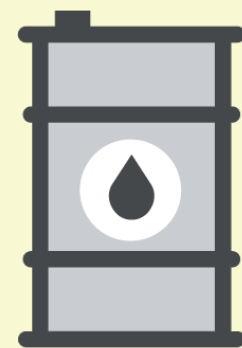
Utvalget mener at lisenshavernes plan for utbygging og drift (PUD) skal inneholde en realistisk klimastresstest av den samfunnsøkonomiske lønnsomheten for utbyggingen av det konkrete feltet. Utgangspunktet for stresstesten bør være scenarier for prisbaner for olje, gass og CO₂, inkludert et scenario basert på ambisjonene i Parisavtalen.

Dersom en slik samfunnsøkonomisk lønnsomhet ikke kan sannsynliggjøres, anbefaler utvalget at PUD ikke godkjennes og at eventuelle unntak fra dette bare kan skje etter behandling i Stortinget.

3 Utvalget vil ha en nøytral petroleumsskatt

Petroleumsbeskatningen bør endres slik at den er nøytral og ikke medfører at investeringer som er ulønnsomme før skatt, blir lønnsomme etter skatt.

Utvalget anbefaler at ett eller flere av fradragene i særskatten må gjøres mindre gunstige for selskapene enn de var ved inngangen til 2020.

Øvrige anbefalinger:

Omstillingsavgift på produksjon for å fremme klimaomstilling og lavutslippsteknologi

Norsk økonomi er store eksponering mot olje og gass innebærer en betydelig og voksende risiko i en verden der klimapolitikken skjerpes, energiomstillingen akselererer og finansmarkedene etterspør bærekraft. Det anbefales derfor innføring av en omstillingsavgift på petroleumsproduksjonen for å dempe denne risikoen, og bidra til en raskere klimaomstilling.

En avgift med fritak eller refusjon av avgiften der det kan dokumenteres at petroleumsproduktene bidrar til utvikling av lavutslipps- eller utslippsfrie energileveranser, vil gi et insentiv til å utvikle denne typen løsninger.

Hvorfor omstillingsavgift?

En omstillingsavgift som er knyttet til den globale klimabelastningen ved norsk oljevirksomhet, vil også sørge for at petroleumsaktivitet som risikerer å bli ulønnsom ved selv en moderat innstramning av klimapolitikken, eller nedgang i produsentpriser, ikke finner sted.

Netto proveny fra avgiften bør øremerkes til tiltak som har som hovedformål å omstille norsk sokkel mot å levere null og lavutslippsenergi. Dette innebærer forskning, utvikling, pionerprosjekter og regulær drift som har null- og lavutslippsenergi fra norsk sokkel, som blå hydrogen, havvind og/eller lagring av CO₂ som viktigste eller eneste formål.

Men: Olje- og gassnæringen er viktig for omstillingen

- Petroleumsnæringen har bidratt med kompetanse og skapt store ringvirkninger.
- Disse må utnyttes under omstillingen.
- Næringen – inkludert leverandørindustrien – kan bidra til nye teknologisk muligheter for utslippsfri energi.
- Det vil skape nye muligheter for andre næringer også.

Nå må vi utnytte andre verdiskapingsmuligheter - i tide

- Ingen enkeltnæring kan overta betydningen av petroleumssektoren.
- Vi må satse på mange muligheter og benytte:
 - Reguleringer
 - Pris på utslipp
 - Forutsigbare rammebetingelser
 - Kompetanse – forskning og utvikling
- Forpliktende nasjonale omstillingsstrategier.

Klimaomstilling gir oss nye muligheter

– systematisk satsing på:

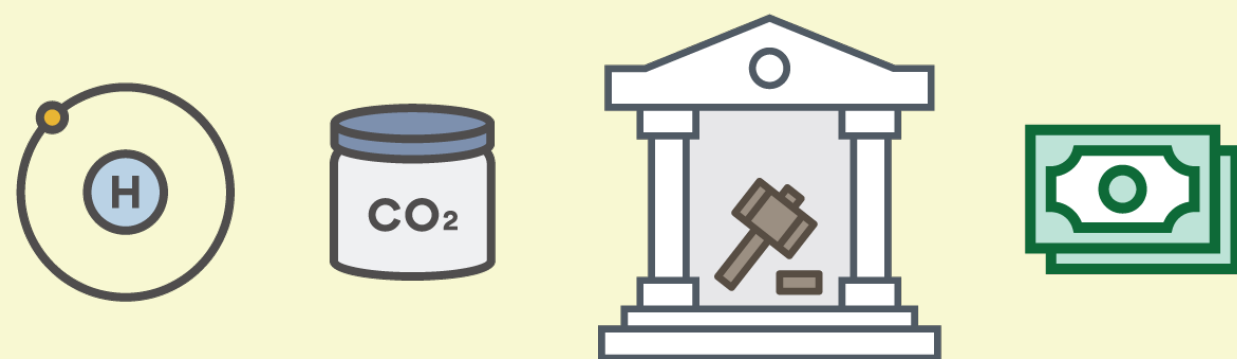
- **Elektrifisering** – mål om å bli verdensledende
 - Bygge ut mer fornybar kraft, flere utenlandskabler
- **Bioøkonomi** – utnytte det samlede potensialet
 - Havbruk, fiskeri, landbruk – ny teknologi og digitalisering
- **Karbonfangst og lagring**
 - Karbonlagring, finansieringsmodell, FoU negative utslipp

Klimaomstilling gir oss nye muligheter

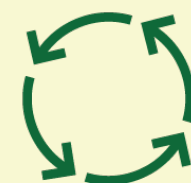
– systematisk satsing på:

- **Hydrogen – nasjonal strategi**
 - Med fangst og lagring av CO₂ – blått hydrogen fra naturgass, grønt hydrogen fra fornybar
- **Sirkulær økonomi – klare styringssignaler**
 - Tidlig møte EUs krav og regelverk
- **Finansielle virkemidler**
 - Oljefondet verdensledende i klimarisiko, krav til statlige og private selskaper

Lovende og viktige satsingsområder

- Elektrifisering
- Bioøkonomi
- Karbonfangst og -lagring
- Hydrogen
- Finansielle virkemidler
- Norsk sokkel som leverandør av null- og lavutslippsenergi, og som lager for CO₂

Raskere klimaomstilling Redusert risiko

Ny politikk for Norge i en verden som
når Parismålene

RAPPORT FRA KLIMAOMSTILLINGSUTVALGET
SEPTEMBER 2020

Last ned:
klimaomstillingsutvalget.no